

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

Затверджено
на засіданні кафедри спеціальної освіти
та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28.08.2020 р.)

Завідувач кафедри Островська К.О.

Силабус з навчальної дисципліни «Посттравматична логопедична допомога»
що викладається в межах ОПП «Спеціальна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти для здобувачів зі спеціальності 016 Спеціальна освіта

Львів 2020 р.

Назва дисципліни	Посттравматична логопедична допомога
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта / Педагогіка, 016 Спеціальна освіта
Викладачі	Призванська Роксоляна Антонівна, асистент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
Контактна інформація викладача	ел. пошта: roksolana.pryzvanska@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Понеділок 15.00 – 16.30 (кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7)
Сторінка курсу	Силабус курсу https://pedagogy.lnu.edu.ua > uploads > 2021/06

Інформація про дисципліну	Курс «Посттравматична логопедична допомога» призначено для бакалаврів третього року денної та заочної форми навчання. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: сучасні форми реабілітації осіб з порушеннями мовлення; надання практичної підготовки студентів у набутті вмінь і навичок для самостійної практичної роботи з особами із посттравматичними порушенням мовлення.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Посттравматична логопедична допомога» є вибірковою дисципліною з спеціальності <u>016 Спеціальна освіта</u> для освітньої програми <u>Спеціальна освіта</u> , яка викладається в <u>5</u> семестрі в обсязі <u>5</u> кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Мета курсу: викладання навчальної дисципліни «Посттравматична логопедична допомога» є засвоєння студентами знань про основи реабілітації осіб з порушеннями мовлення, афазією або проблемами спілкування, які можуть виникнути внаслідок психотравм, захворювань мозку або травм, проблем, набутих або не лікованих у молодості (наприклад, дисфемія або заїкання).
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андрушко Я.С. Психокорекція: навч.-метод. посібник . – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 212 с. 2. Мартиненко І.В. Логопсихологія: курс лекцій. — К.: ДІА. 2019. 120с. 3. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р.Мисули, Л.О.Вакуленко.- Тернопіль: ТДМУ, 2005.-402с. 4. Рібцун Ю. Сходінками правильного мовлення: навчально-методичний посібник. — Тернопіль: Мандрівець. 2017. 240с. 5. Стеблюк В.В., Проноза-Стеблюк К.В. Травма та травматерапія: історія та сьогодення. Український вісник психоневрології. 2018. Том 26, випуск 4 (97). С. 82-86. 6. Шеремет М. К. Логопедична робота при різних формах дислалії. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. — 60 с. 7. Шеремет М. К. Хрестоматія з логопедії: навчальний посібник. — К.: КНТ, 2006, 360 с.. <p>Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Беліков А., Рахліков В. Психофізична реабілітація підлітків, що мають порушення мовлення при

	<p>деривації слуху. Молода спортивна наука України:Зб. наук праць з галузі ф. к. та сп.-1; 2005.- В.9-т:2 ст. 50-53.</p> <p>3. Михайлова Н. Рухливі ігри як засіб фізичної реабілітації дітей з розумовими вадами. Спортивний вісник. Придніпров'я.- 2004. №6- ст.90-92.</p> <p>4. Денисенко Н.Ф., Лукінович С.М. Реабілітація дітей з особливими психофізичним розвитком як основа їх життєдіяльності . Пед., псих. та медико-біологічні проблеми ф. в. і спорту. За ред. С. С. Ерликова. - Х., 2008.- №2.- ст..47-50.</p> <p>5. Федорів Р.М., Ріліп'юк А.А., Грицько Р. Загальна фізіотерапія: навчальний посібник.-К: Здоров'я, 2004.- 224сл.</p> <p>6. Бандуріна К. Фіз. реабілітація дітей з церебральним паралічем в умовах емоціональної школи: метод. рек. / Катерина Бандуріна. Запоріжжя. 2009.-74с.</p> <p>7. Бондаровська Н.В. Фізична реабілітація різних груп: навчальні посібники для студентів. Ф-ту фіз.вих. спеціальності « Фізична реабілітація».-Запоріжжя: ЗДУ, 2002.-138 с.</p> <p>9. Вовканич А.С. Вступ у фіз. реабілітацію (матеріал лекцій курсу) Навчальний посібник.-Л.: НВФ » Українські технології, 2008.- 200с.</p> <p>10. Литвиненко В.А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення. Університетська книга 2018. 144 с.</p> <p>Інтернет-ресурси:</p> <p>1. Електронна бібліотека. – Режим доступу: http://el-biblioteka.at.ua.</p> <p>2. Електронна бібліотека. – Режим доступу: http://books.tr200.net.</p> <p>3.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p><u>32</u> години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 86 годин самостійної роботи (для студентів денної форми навчання)</p> <p><u>12</u> годин аудиторних занять. З них 6 годин лекцій, <u>6</u> годин практичних занять та <u>78</u> годин самостійної роботи (для студентів заочної форми навчання)</p>

Очікувані результати навчання

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності (ФК):

ФК-2. Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату тощо) в спеціальних та інклюзивних закладах освіти та реабілітаційних установах.

ФК.-6. Здатність до застосування медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу спеціальної освіти.

ФК.-7. Здатність оцінити структуру дефекту при психофізичних порушеннях (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових та сенсорних систем).

ФК.-8 Здатність до систематизації та підбору адекватного діагностичного, корекційно-педагогічного інструментарію з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей дітей з порушеннями розвитку.

ФК.-9 Вміння застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання.

Програмні результати навчання (РН):

РН 4. Застосовувати принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 6. Застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення задач спеціальності, використовуючи відомі психологічні та педагогічні методи та логопедичні методики.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо) та реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 18. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РН 19. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів

	психологічної допомоги у формі бесід, круглих столів, ігор, тренінгів.
Ключові слова	Психокорекція, реабілітація, корекційна педагогіка, спеціальна освіта, логопедія, особи з психофізичними порушеннями.
Формат курсу	денний, заочний
теми	<p style="text-align: center;">ДОДАТОК (схема курсу)</p> <p>Змістовий модуль 1. Тема 1. Етіологія мовленнєвих порушень. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень. Функціональні та соціально-психологічні причини мовленнєвих порушень. Критичні періоди в розвитку мовленнєвої функції. Фактори, які викликають мовленнєві порушення (екзогенно-органічні, спадкові, соціальні). Співставлення причин недорозвинення дитячого мовлення і порушень сформованого мовлення.</p> <p>Тема 2. Розвиток мовлення в онтогенезі. Психофізіологічні особливості осіб з порушеннями мовлення. Роль центральної нервової системи в породженні мовленнєвого висловлювання. Мовно-руховий центр Брока. Мовно-слуховий центр Верніке. 12 пар черепно-мозкових нервів. Діяльність аналізаторної системи.</p> <p>Змістовий модуль 2. Основні мовленнєві порушення та етапи корекційної роботи.</p> <p>Тема 3. Дислалія, визначення, форми, види порушень звуковимови. Корекційна робота. Визначення дислалії. Види дислалії: Мономорфна і поліморфна дислалії. Форми дислалії: механічна функціональна (моторна, сенсорна, сенсомоторна) – без ушкоджень артикуляційного апарату. Причини дислалій. Етапи корекційної роботи при дислалії. Методика логопедичної роботи. Способи постановки звуків.</p> <p>Тема 4. Класифікації дизартрій, характеристика їх клінічних форм. Мінімальні дизартричні розлади, їх</p>

	<p>характеристика. Симптоматика анартрії. Корекційна робота. Дизартрія як порушення вимовної сторони мовлення, зумовлене недостатністю іннервації мовленнєвого апарату. Форми дизартрії: центральна і периферична. Клініко-психологічна характеристика дітей з дизартрією. Класифікація дизартрій (бульбарна, псевдобульбарна, естрапірамідна або підкоркова, мозочкова, коркова). Анартрія. Особливості прийому їжі дітей з анартрією. Система корекційно-педагогічної роботи при дизартрії. Альтернативні методи спілкування.</p> <p>Тема 5. Загальна характеристика заїкання. Порушення темпу та голосу. Заїкання як порушення темпоритмічної організації мовлення, зумовлене судомним станом м'язів артикуляційного апарату. Причини заїкання. Класифікація заїкання. Комплексний підхід до подолання заїкання. Методика роботи з дітьми, що заїкаються. Акустичні основи голосоутворення. Розвиток голосу у дитини. Загальна характеристика порушень голосу. Причини, механізми і класифікація порушень голосу. Центральні і периферичні, органічні та функціональні порушення голосу: афонії, дисфонії. Методика корекційної роботи при порушеннях голосу. Порушення темпу мовлення (брадилалія, тахілалія) та корекційна робота.</p> <p>Тема 6. Фонетико-фонематичне порушення мовлення. Особливості корекційної роботи. Визначення та причини ФФНМ. Особливості розвитку фонематичних процесів. Корекційна робота при ФФНМ.</p> <p>Тема 7. Зміст, основні принципи та напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії. Вивчення, причини, класифікація афазій. Порівняльна характеристика афазій з іншими порушеннями.</p> <p>Тема 8. Порушення читання та письма – дислексія, дисграфія. Визначення дислексії. Класифікація дислексій (літеральна, вербальна). Форми дислексій: акустична, оптична, моторна. Дисграфія як часткове специфічне порушення процесу письма. Класифікація дисграфій: акустична, оптична, моторна. Методика корекційної роботи при порушенні писемного мовлення.</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>залік</p>

Пререквізити	
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, бесіда, інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм), виконання індивідуальних завдань, проектів.
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, фліпчарт, маркери, килимки.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Практичні заняття: (25 балів) – 5 практичних по 4 бали, 1 практична – 5 балів за індивідуальну підготовку до практичного заняття. Самостійна індивідуальна робота (15 балів) – 3 роботи по 5 балів. МКР – (10 балів) – 2 модульні роботи по 5 балів
Питання до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етіологія мовленнєвих порушень. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. 2. Класифікація мовленнєвих порушень. Функціональні та соціально-психологічні причини мовленнєвих порушень. 3. Фактори, які викликають мовленнєві порушення (екзогенно-органічні, спадкові, соціальні). Співставлення причин недорозвинення дитячого мовлення і порушень сформованого мовлення. 4. Психофізіологічні особливості осіб з порушеннями мовлення. 5. Розвиток мовлення в онтогенезі. 6. Роль центральної нервової системи в формуванні та функціонуванні мовленнєвої діяльності. 7. Мовно-руховий центр Брока. Мовно-слуховий центр Верніке. 8. Дислалія, визначення, форми, види порушень звуковимови. 9. Визначення дислалії. Види дислалії: Мономорфна і поліморфна дислалії. 10. Форми дислалії: механічна функціональна (моторна, сенсорна, сенсомоторна) – без ушкоджень артикуляційного апарату. Причини дислалій. 11. Етапи корекційної роботи при дислалії. Методика логопедичної роботи. Способи постановки звуків. 12. Дизартрія. Класифікації дизартрій, характеристика їх клінічних форм. 13. Дизартрія як порушення вимовної сторони мовлення, зумовлене недостатністю іннервації

	<p>мовленнєвого апарату.</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. Центральна і периферичн форми дизартрії. Клініко-психологічна характеристика дітей з дизартрією. Класифікація дизартрій (бульбарна, псевдобульбарна, естрапірамідна або підкоркова, мозочкова, коркова). 15. Анартрія. Особливості прийому їжі дітей з анартрією. Система корекційно-педагогічної роботи. Альтернативні методи спілкування. 16. Загальна характеристика заїкання. Порушення темпу та голосу. Заїкання як порушення темпоритмічної організації мовлення, зумовлене судомним станом м'язів артикуляційного апарату. 17. Причини заїкання. Класифікація заїкання. Комплексний підхід до подолання заїкання. Методика роботи з дітьми, що заїкаються. 18. Акустичні основи голосоутворення. Розвиток голосу у дитини. Загальна характеристика порушень голосу. Причини, механізми і класифікація порушень голосу. 19. Центральні і периферичні, органічні та функціональні порушення голосу: афонії, дисфонії. 20. Методика корекційної роботи при порушеннях голосу. 21. Порушення темпу мовлення (брадилалія, тахілалія) та корекційна робота. 22. Фонетико-фонематичне порушення мовлення. Особливості корекційної роботи. Визначення та причини ФФНМ. 23. Афазія. Вивчення, причини, класифікація афазій. Порівняльна характеристика афазій з іншими посттравматичними порушеннями. 24. Зміст, основні принципи та напрямки комплексної медико- відновлювальної роботи при афазії. 25. Порушення читання та письма – дислексія, дисграфія. Визначення дислексії. Класифікація дислексій (літеральна, вербальна). Форми дислексій: акустична, оптична, моторна. 26. Дисграфія як часткове специфічне порушення процесу письма. Класифікація дисграфій: акустична, оптична, моторна. 27. Методика корекційної роботи при порушенні писемного мовлення. 28. Сучасна класифікація порушень мовлення. 29. Психологічні особливості посттравматичної логопедичної допомоги. 30. Підготовка фахівців до надання посттравматичної логопедичної допомоги.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенні курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. ^{***} Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1	Тема 1. Етіологія мовленнєвих порушень. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення. Класифікація мовленнєвих порушень. Функціональні та соціально-психологічні причини мовленнєвих порушень. Критичні періоди в розвитку мовленнєвої функції. Фактори, які викликають мовленнєві порушення (екзогенно-органічні, спадкові, соціальні). Співставлення причин недорозвинення дитячого мовлення і порушень сформованого мовлення.	Лекція, 2 год.	2, 6, 9	Підготовка до практичного заняття.	1 тиждень
2	Тема 1. Класифікація мовленнєвих порушень. Функціональні та соціально-психологічні причини мовленнєвих порушень	Практичне заняття, 2 год.		Історичний аспект дослідження проблеми. Особливості професії спеціальний педагог. Написати есе «Я в професії».	
3	Тема 2. Розвиток мовлення в онтогенезі. Психофізіологічні особливості осіб з порушеннями мовлення. Роль центральної нервової системи в породженні мовленнєвого висловлювання. Мовно-руховий центр Брока. Мовно-слуховий центр Верніке. 12 пар черепно-мозкових нервів. Діяльність аналізаторної системи.	Лекція, 2 год.			2 тиждень

4	Тема 2. Психофізіологічні особливості осіб з порушеннями мовлення. Роль центральної нервової системи в породженні мовленнєвого висловлювання	Практичне заняття, 2 год.		Діяльність аналізаторної системи. Мовно-руховий центр Брока. Мовно-слуховий центр Верніке	
5	Тема 3. Дислалія, визначення, форми, види порушень звуковимови. Корекційна робота. Визначення дислалії. Види дислалії: Мономорфна і поліморфна дислалії. Форми дислалії: механічна функціональна (моторна, сенсорна, сенсомоторна) – без ушкоджень артикуляційного апарату. Причини дислалій. Етапи корекційної роботи при дислалії. Методика логопедичної роботи. Способи постановки звуків.	Лекція, 2 год.	9, 2	Права та обов'язки студентів ВНЗ. Охарактеризувати систему навчання у ВНЗ. Дати порівняльну характеристику таких форм роботи студентів, як: лекція, практичне, семінарське заняття. Скласти свій режим дня студента. Самостійна робота та наукова організація праці студента. Професійне самовиховання майбутнього корекційного педагога. Особливості самостійної роботи студентів	3 тиждень
6	Тема 3. Корекційна робота. Етапи корекційної роботи при дислалії. Методика логопедичної роботи. Способи постановки звуків.	Практичне заняття, 2 год.		Методика логопедичної роботи. Способи постановки звуків.	
7	Тема 4. Класифікації дизартрій, характеристика їх клінічних форм. Мінімальні дизартричні розлади, їх характеристика. Симптоматика анартрії. Корекційна робота. Дизартрія як порушення вимовної сторони мовлення, зумовлене недостатністю іннервації мовленнєвого апарату. Форми дизартрії: центральна і периферична. Клініко-психологічна характеристика	Лекція, 2 год		Скласти порівняльну клінічних форм дизартрії	4 тиждень

	дітей з дизартрією. Класифікація дизартрій (бульбарна, псевдобульбарна, естрапірамідна або підкоркова, мозочкова, коркова). Анартрія. Особливості прийому їжі дітей з анартрією. Система корекційно-педагогічної роботи при дизартрії. Альтернативні методи спілкування.				
8	Тема 4. Симптоматика анартрії. Корекційна робота. Дизартрія як порушення вимовної сторони мовлення, зумовлене недостатністю іннервації мовленнєвого апарату.	Практичне заняття, 2 год.		Система корекційно-педагогічної роботи при дизартрії. Альтернативні методи спілкування.	
9	Тема 5. Загальна характеристика заїкання. Порушення темпу та голосу. Заїкання як порушення темпоритмічної організації мовлення, зумовлене судомним станом м'язів артикуляційного апарату. Причини заїкання. Класифікація заїкання. Комплексний підхід до подолання заїкання. Методика роботи з дітьми, що заїкаються. Акустичні основи голосоутворення. Розвиток голосу у дитини. Загальна характеристика порушень голосу. Причини, механізми і класифікація порушень голосу. Центральні і периферичні, органічні та функціональні порушення голосу: афонії, дисфонії. Методика корекційної роботи при порушеннях голосу. Порушення темпу мовлення (брадилалія, тахілалія) та корекційна робота.	Лекція, 2 год.	4, 6	Написати таблицю категорій дітей з порушеннями та вписати код відповідно до МКХ-10. Охарактеризувати поняття «норма». Психотерапевтична допомога особам із заїканням.	5 тиждень

10	Тема 5. Методика корекційної роботи при порушеннях голосу	Практичне заняття, 2 год Презентація, дискусія		Заїкання як порушення темпоритмічної організації мовлення, зумовлене судомним станом м'язів артикуляційного апарату	
11	Тема 6. Фонетико-фонематичне порушення мовлення. Особливості корекційної роботи. Визначення та причини ФФНМ. Особливості розвитку фонематичних процесів. Корекційна робота при ФФНМ.	Лекція, 2 год		Підготовка до модульного контролю	6 тижень
12	Тема 6. Корекційна робота при ФФНМ.	Практичне заняття, 2 год Презентація, дискусія		Визначення та причини ФФНМ. Особливості розвитку фонематичних процесів.	
13	Тема 7. Зміст, основні принципи та напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії. Вивчення, причини, класифікація афазій. Порівняльна характеристика афазій з іншими порушеннями.	Лекція, 2 год.	4, 6, 8	Опрацювати матеріали лекції 1. Виписати типи закладів де навчаються діти з порушенням зору 2. Виписати типи закладів де навчаються діти з порушенням слуху.	7 тижень
14	Тема 7. Порівняльна характеристика афазій з іншими порушеннями.	Практичне заняття, 2 год		Корекційна робота. Основні принципи та напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії.	
15	Тема 8. Порушення читання та письма – дислексія, дисграфія. Визначення дислексії. Класифікація	Лекція,			

	дислексій (літеральна, вербальна). Форми дислексій: акустична, оптична, моторна. Дисграфія як часткове специфічне порушення процесу письма. Класифікація дисграфій: акустична, оптична, моторна. Методика корекційної роботи при порушенні писемного мовлення.	2 год			
16	Підсумкове заняття	Практичне заняття, 2 год		Методика корекційної роботи у посттравматичній логопедичній допомозі.	